

POLICY

ANSVAR, BRUKANDE & HANTERING AV FORDON INOM KOMMUNENS VERKSAMHET

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Syfte	1
Målsättning	1
Miljö	1
Säkerhet	2
Ekonomi	2
Fordonsparken	2
Ansvar	3
Allmänt	3
Inköpsansvar	3
Fordonsansvar	3
Service och underhåll av fordonen	4
Föraransvar	4
Arbetsgivarens/kommunens ansvar	4
Driftfordon	5
Milersättningsfordon	5
Tredjepartsfordon	5
Specialfordon	5

Bilagor

1. Service- & underhållspaket för kommunens driftfordon
2. Körjournal för driftfordon 2006
3. Kommungranskningar
4. Miljökrav motordrivna fordon under 3,5 ton

Syfte

Detta dokument ska reglera anskaffning, användande och avveckling av driftfordon i Tjörns kommuns verksamheter, inklusive av kommunen ägda bolag och tråder i kraft 1 januari 2007. Person- och godstransporter som sker med kommunens fordon ska ske med god ekonomi, minimerad miljöpåverkan samt god och förbättrad arbetsmiljö och trafiksäkerhet.

Med driftfordon menas i detta sammanhang av kommunen ägda/leasade personbilar, lätta lastbilar samt bussar med en totalvikt på maximalt 3,5 ton.

Dokumentet ska i tillämpliga delar även vara vägledande för inhyrda fordon, för avtalade transporter samt för egna specialfordon och fordon med en totalvikt på mer än 3,5 ton.

Målsättning

Miljö

Tjörns kommun vill vara ett föredöme inom miljöarbetet¹. Den miljöpåverkan som uppstår genom fordonstransporter i kommunens verksamheter ska minimeras. Kraven kommer successivt att skärpas i takt med den tekniska utvecklingen och förändringar inom miljölagstiftningen.

Ett ökande antal svenska kommuner har tagit fram lokala definitioner på vilka krav som skall ställas på miljöfordon. Dessa definitioner skiljer sig lite åt och kommer med tiden att behöva likriktas. Därför har Tjörns kommun valt att följa den statliga definitionen för miljöbilar.

De föreslagna reglerna för statliga myndigheters upphandling och leasing, vilka även skall gälla i Tjörns kommun, bygger på tre viktiga miljöegenskaper:

- a. att bilarna är rena
- b. att bilarna släpper ut små mängder av växthusgaser
- c. att bilarna är energieffektiva

Utifrån ovanstående skall följande krav gälla:

1. Alla bilar måste klara minst avgaskraven i miljöklass 2005².
2. För dieslbilar gäller att utsläppen av partiklar ska vara mindre än 5 mg/km.
3. Utsläppen av växthusgasen koldioxid för bilar som drivs med bensin eller diesel (inklusive hybridbilar) ska vara mindre än 120 g/km (125 g för bilar av minibusstyp).
4. Bilar som drivs med förnyelsebara drivmedel tillåts ha en bränsleförbrukning som motsvarar 0,92 l bensin/mil³.

Därutöver skall återkommande revideringar göras där nya krav kan ställas som successivt skärper reglerna. En första revidering bör ske när EU fastställt kommande avgaskrav för personbilar.

¹ Se bilaga 3, Gröna Bilisters parametrar vid kommungranskningar

² Se bilaga 4.

³ *Bensinekvivalent*: Bensin har ett energiinnehåll på 8,958 kWh / liter. Naturgas har ett energiinnehåll på 11,1-2 kWh / m³.
1 m³ naturgas motsvarar (11,2/8,958) = 1,25 liter bensin. Motorns verkningsgrad är samma oavsett om den drivs av bensin eller gas.

Säkerhet

Tjörns kommun lägger stor vikt vid arbetsmiljö och trafiksäkerhet i samband med persontransporter i kommunens verksamheter. Kraven kommer successivt att skärpas i takt med den tekniska utvecklingen samt förändringar i trafiklagstiftningen.

Ekonomi

Avsikten med detta dokument är att kommunens ekonomi, kopplat till fordonsinnehav, i ett längre tidsperspektiv kontinuerligt ska förbättras. Samtidigt ska hänsyn tas till behovet av ökad säkerhet och förbättrad miljö. Detta dokument ska skapa förutsättningar för ett utifrån kommunens behov optimerat fordonsinnehav. Dokumentet ska även bidra till en väl avpassad fordonsanvändning.

Genom upprättandet av en Fordonsavdelning kommer kommunen att skapa goda förutsättningar för ekonomiska besparingar utifrån samordnade inköp av materiel, säkerställandet av inköp från de ekonomiskt fördelaktigaste leverantörerna samt frigöra arbetstid för respektive avdelnings egen personal genom att hämta och lämna fordonen för besiktningar, service och underhåll samt vid behov låna ut ersättningsfordon under dessa tillfällen.

Fordonsparken

Tjörns kommun avser att successivt införa förändringarna i fordonsparken under de kommande åren. Under 2006/2007 pågår dock en måltidsutredning, vars resultat i stor utsträckning kan komma att påverka de kommunala driftfordonens nyttjandegrad. Till följd av de låga måltal som kommunens fordon idag årligen körs skall en körutredning genomföras efter att beslut avseende den nya måltidsverksamheten fattats.

Kommunen anskaffade många nya bilar under åren 2004-2005. Därutöver gör den STO-upphandling som är gällande fram till 30 juni 2008 att möjligheterna till ett fullgott urval bland miljöbilar kraftigt begränsas, varför det är först härfter som förändringen av kommunens fordonspark på allvar kan realiseras.

Utifrån vad som beskrivs ovan skall följande måltal gälla i Tjörns kommun:

- 50% av kommunens driftfordon skall vara utbytta till miljöbilar vid slutet av 2008.
- 75% av kommunens driftfordon skall vara utbytta till miljöbilar vid slutet av 2009.
- 100% av kommunens driftfordon skall vara utbytta till miljöbilar vid slutet av 2010.

Ansvar

Allmänt

Ansvarig för detta dokument är Kommunfullmäktige överordnat Teknik- & Servicenämnden.

Från och med 1 april 2007 övergår ägandet av driftfordonsparken till Fordonsavdelningen.

Det operativa ansvaret uppdras åt chefen för Fordonsavdelningen, vilken organisatoriskt lyder under Teknik- och Serviceförvaltningen i Tjörns kommun. Chefen för Fordonsavdelningen ansvarar även för uppföljning av måltalen rörande fordonsparken. Skulle måltalen inte nås föreslås åtgärder av denne i samråd med förvaltningschef och Teknik- & Servicenämnden.

Ansvar för genomförandet av och informationen kring dokumentet uppdras åt respektive förvaltningschef, som också ansvarar vidare för att kostnaderna för fordonstransporterna står i proportion till nyttan.

Teknik- & Servicenämnden beslutar om:

- krav på nya driftfordon, utifrån ekonomiskt, miljö- och arbetsmiljömässigt perspektiv
- krav när det gäller tjänsteresor med privata fordon
- övriga anvisningar (skötsel etc.) som kan behövas

Teknik- & Servicenämnden kan, när det behövs, bevilja avsteg från detta dokument.

Teknik- & Servicenämnden kan delegera ovanstående.

Inköpsansvar

Chefen för Fordonsavdelningen ansvarar för upprättande av samtliga avtal utifrån gällande upphandling avseende driftfordon, inklusive samtliga kommersiella kontakter. Chefen för Fordonsavdelningen ska i största möjliga mån nyttja den övriga kompetens som finns inom kommunen, exempelvis inom STO-upphandling.

Löpande avrop och avyttring av driftfordon, fordonsrelaterade tjänster och driftmässiga leverantörskontakter, uppdras åt chefen för Fordonsavdelningen enligt fastlagd rutin.

Vid inköp av driftfordon och fordonsrelaterade tjänster ska kommunens ramavtal, upphandlingar eller motsvarande användas.

Driftfordon nyttjas normalt under en period på 60 månader, dock maximalt 12 000 mil.

Avsteg från denna princip kan beslutas av chefen för Fordonsavdelningen efter samråd med chefen för respektive berörd avdelning.

Fordonsansvar

Ansvarig för varje enskilt fordon är respektive avdelningschef. I detta ansvar ligger att tillse:

- att fordonet endast brukas av behörig personal
- att körjournaler förs i enlighet med kommunens bestämmelser⁴
- att uppkomna kostnader för fordonet betalas i tid
- att till Fordonsavdelningen tillhandahålla fordonet för besiktning, service respektive underhåll när så är aktuellt
- att kommunens fordonspolicy efterlevs inom den egna avdelningen
- att pälsdjur ej vistas i fordonet (om så krävts i tjänsten skall invändig rengöring ske)

⁴ Se bilaga 2.

Service och underhåll av fordonen

Kommunens fordon är ett av den kommunala verksamhetens synligaste ansikten utåt varför föraren alltid skall se till att fordonet såväl invändigt som utvändigt hålls i presentabelt skick samt hantera fordonet och dess utrustning på ett aktsamt sätt. Föraren ansvarar också för att meddela chefen för Fordonsavdelningen om behov av extra service eller underhåll uppstår.

Chefen för Fordonsavdelningen ansvarar för samordning av besiktning, service och underhåll av kommunens driftfordon. Service och underhåll liksom transporter till och från besiktning samt lagerhållning av fordonens tillbehör skall i största möjliga mån utföras av Fordonsavdelningen, för att säkerställa såväl trafiksäkerhetsnivå som bästa möjliga fordonsekonomi.

Fordonsavdelningen skall bemannas av fastanställd personal som kan kompletteras med deltagare från Arbetslivsenheten.

Debitering av internt utförda underhåll och tjänster skall ske enligt fastställd prislista⁵.

Föraransvar

Föraren som kör för Tjörns kommun ska följa kommunens krav på säkerhet och miljö och vara ett föredöme i trafiken. Tjörns kommun vill speciellt värna om följande:

- Föraren ska följa och respektera gällande lagar och förordningar.
- Föraren ska se till att samtliga i fordonet använder säkerhetsbälte och att detta är inställt och anpassat på ett korrekt sätt.
- Föraren ska undvika att köra uttröttad.
- Föraren ska ej använda mobiltelefon under färd utan öronsnäcka.
- Föraren ska planera sin körning avseende vägval och tid och i övrigt vidtaga åtgärder som minskar bränsleförbrukningen och därigenom miljöbelastningen.
- Föraren av kommunens fordon ska vårda fordonet i enlighet med kommunens krav samt rapportera skador till ansvarig.
- I det fall föraren i sin befattning i kommunen regelbundet använder s.k. minibuss för persontransporter ska föraren, på kommunens bekostnad, genomgå särskild körsäkerhetsutbildning. Omfattningen av denna bestäms av respektive förvaltningschef, efter samråd med chefen för Fordonsavdelningen.
- Föraren skall alltid registrera sin resa i körjournal enligt bilaga 2.
- Vid arbetsdagens slut lämna bilen på arbetsplatsen och vid låga temperaturer koppla densamma till timerförsedd motorvärmare, där så är möjligt.

Arbetsgivarens/kommunens ansvar

- Tjörns kommun ansvarar för att ett bra försäkringsskydd garanteras alla som framför kommunalt driftfordon på uppdrag av kommunen.
- Tjörns kommun ser positivt på att avdelningarna skapar ett förbättrat miljö- och säkerhetstänkande bland sina anställda och övriga som genomför transporter i kommunens regi genom information eller utbildning efter behov.

⁵ Se bilaga 1.

Driftfordon

Driftfordon tillhandahålls av Tjörns kommun till förare för tjänstekörning. Fordonen ska användas av behörig personal och i förekommande fall av berörd avdelningschef utsedd person för att transportera behöriga personer samt erforderlig utrustning till och från olika förrättningar. Fordonen får endast användas för tjänstekörning.

Driftfordonet ska vara lämpligt dels för förarens behov och dels för kommunens behov. Som driftfordon godkänns endast bilar av typ svarande mot särskild kravspecifikation.

En successiv anpassning av kommunens nuvarande fordonspark kommer att ske i enlighet med detta dokument.

Samtliga driftfordon skall vara enhetligt märkta med kommunens logotyp.

Samtliga driftfordon skall vid leverans vara utrustade med elektrisk motorvärmare.

Milersättningsfordon

Vid transport för kommunen ska i första hand kommunens fordon användas.

Som ett stöd i att tillfredsställa omvärldens och kundernas behov har kommunen emellertid ett kompletterande behov att mot milersättning nyttja personalens egna fordon.

Tjörns kommun har ett uttalat ansvar för de personer som använder sin egen bil i tjänsten. Detta innebär att motsvarande miljö- och säkerhetskrav som ställs på av kommunen ägda fordon på sikt även kan komma att omfatta personalens egna fordon som används i tjänsten.

För att minska behovet av transporter med personalens egna fordon avser kommunen att, när de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna är uppfyllda, införa en central bilpool.

Tredjepartsfordon

När kommunen ingår persontransportavtal med extern leverantör (exempelvis färdtjänst, skolskjutsar) ska detta dokument vara normgivande för krav på leverantörens fordon och dess användande.

Specialfordon

Övriga fordon som används inom kommunen, och som ej specificeras i detta dokument (exempelvis lastfordon och bussar över 3,5 ton), omfattas av speciellt utarbetade regler. Dessa regler upprättas av respektive förvaltning, baserat på de specifika behov som kan verifieras i förhållande till användningsområdet.

Även Specialfordon ska i största möjliga utsträckning följa detta dokument.

Då Chefen för Fordonsavdelningen ansvarar för kommunens totala fordonsregister ska denne alltid underrättas om förestående inköp av specialfordon.

Service- & underhållspaket för kommunens driftfordon

Nedan beskrivs de service- och underhållspaket som Fordonsavdelningen erbjuder för kommunens fordon. All service- och reparationer som sker externt debiteras direkt till berörd avdelning, vilket även gäller kostnad för logo, skatter och avgifter samt andra eventuella kostnader än vad som beskrivs nedan.

Paket 1 – Grundpaket

Grundpaketet är obligatoriskt och debiteras utifrån en månadskostnad per driftfordon respektive per släpkärra.

- Registerhållning av fordon
- Bokning av besiktning
- Bokning av service
- Bokning av externa reparationer/underhåll
- Transport av fordon till och från besiktning, service eller externa reparationer/underhåll
- Enklare reparationer/underhåll av fordon (ex. byten av torkarblad, olja, filter om möjligt)
- Rekonditionering i anslutning till service (städning, utvändig tvätt, ev. vaxning)
- Däcksbyte vid sommar-/vintertid
- Lagerhållning av däck
- Återvinningshantering av utslitna däck
- Tillhandahålla ersättningsfordon när så efterfrågas och tillgång finns
- Märkning med kommunens logo på nya bilar
- Administration kring inbyte respektive köp/försäljning av fordon

Paket 2 – Extraarbeten

Extraarbeten utförs vid uppkommet behov och i samråd med berörd avdelningschef. Kostnader debiteras utifrån åtgångens tid och materialkostnader.

- Akutservice, ex. vid punktering eller motorstopp
- Glödlampsbyten när så är möjligt

Kommungranskningar

Gröna Bilister granskar sedan 2004 situationen för miljöbilar i landets kommuner med stöd från bl.a. Konsumentverket.

En rad parametrar undersöks, bl.a.:

- Antal/andel kommunala miljöbilar: Nuläget och planerade inköp
- Viktning av miljökraven relaterat andra krav i kommunal fordonsupphandling
- Miljökrav vid kommunal upphandling av transporter (t.ex. färdtjänst och skolskjuts)
- Tankmöjligheter för förnybara bränslen
- Kommunal utbildning i sparsam och miljövänlig körning ("ecodriving")
- Inköpsmöjligheter och möjligheter att provköra miljöbilar
- Lokal tillgång till bilpool samt kommunal hjälp för den som önskar starta bilpool
- Lokal stimulans för den som kör miljöbil (fri parkering, merkostnadsersättning, etc.)

Ovanstående granskning sammanvägs till ett index över hur miljöbilsvänlig kommunen är, med hänsyn taget till kommunens storlek.

Granskningsarbetet ger Gröna Bilister god inblick i olika kommuners trafiksatsningar och var det finns förbättringspotential och behov av kunskap och goda råd.

Miljökrav motordrivna fordon under 3,5 ton

Följande klassning av personbilar, lätta lastbilar och lätta bussar med en maxvikt om 3,5 ton gäller i lag sedan 2006-07-01.

Miljöklass 2005	Bilar som uppfyller kraven i direktiv 98/69/EG
Miljöklass 2005 PM	Personbilar, bussar och lastbilar, som har motor med kompressionständning och uppfyller kraven i direktiv 98/69/EG, men med partikelutsläpp som vid provning enligt direktivet är högst 5 mg/km. /Träder i kraft I:2006-07-01/
Miljöklass El	Bilar som är inrättade för att drivas enbart med elektricitet från batterier.
Miljöklass Hybrid	Bilar som är inrättade för att kunna drivas såväl med elektricitet från batterier som med förbränningsmotor.

Miljöklass 2005

En detaljerad beskrivning av de gällande utsläppskraven för miljöklassningen finns i nedanstående tabeller. Alla nya bilar som säljs i Sverige och EU måste sedan januari 2006 som lägst uppfylla grundkraven i miljöklass 2005 för att få säljas. Kraven bygger på avgasprovning enligt europeiska provmetoder. Utsläppskraven skall vara uppfyllda upp till 5 år eller 8 000 mil.

Tabell 4. Utsläppsgränsvärden (g/km) för miljöklassning av personbilar

Förorening	Miljöklass 2000		Miljöklass 2005	
	Körcykel 98/69/EG		Körcykel 98/69/EG	
	Bensin	Diesel	Bensin	Diesel
Kolmonoxid (CO)	2,30	0,64	1,00	0,50
Kolväten (HC)	0,20	—	0,10	—
Kväveoxider (NOx)	0,15	0,50	0,08	0,25
Sammanlagt värde HC+NOx	—	0,56	—	0,30
Partiklar vid dieselmotordrift		0,05		0,025

Kraven för personbilar finns i tabell 4 ovan. Vid jämförelse av gränsvärden enligt äldre krav med Mk2000 och Mk2005 skall beaktas att provmetoden modifierats genom direktiv 98/69/EG så att utsläppen vid start av motorn ingår i det sammanvägda utsläppsresultat i de senare fallen.

Kraven i Mk2000 för bensindrivna personbilar innebär vid jämförelse med äldre krav en minskning med 40 % för kväveoxider, 40 % för kolväten och 20 % för kolmonoxid. Motsvarande minskningar för dieselpersonbilar är 20 till 40 % för kväveoxider, 40 % för kolmonoxid samt 35 till 50 % för partiklar. Dieselmotorer med direktinsprutning ger det högre reduktionstalet för partiklar och det lägre för kväveoxider medan det omvända gäller för konventionella dieselmotorer.

Tabell 5. Utsläppsgrensvärden (g/km) för miljöklassning av lätta lastfordon

Miljöklass	Referensvikt	Kolmonoxid (CO)		Kolväten (HC)		Kväveoxider (NOx)		Sammanlagt värde HC+NOx		Partikelutsläpp vid dieselmotordrift
		Bensin	Diesel	Bensin	Diesel	Bensin	Diesel	Bensin	Diesel	
Mk2000	—1305	2,30	0,64	0,20	—	0,15	0,50	—	0,56	0,05
	1306—1760	4,17	0,80	0,25	—	0,18	0,65	—	0,72	0,07
	1761—	5,22	0,95	0,29	—	0,21	0,78	—	0,86	0,10
Mk2005	—1305	1,00	0,50	0,10	—	0,08	0,25	—	0,30	0,025
	1306—1760	1,81	0,63	0,13	—	0,10	0,33	—	0,39	0,04
	1761—	2,27	0,74	0,16	—	0,11	0,39	—	0,46	0,06

Kraven för lätta lastfordon finns i tabell 5 ovan. Förändringarna av provmetod för personbilar enligt direktiv 98/69/EG gäller även lätta lastfordon. De reduktionstal som angivits för bensindrivna personbilar vid jämförelse av äldre krav med Mk2000 kan även anses vara representativa för lätta lastfordon som går på bensin vid jämförelse av Mk3 (1997) med Mk2000. För dieseldrift har Mk2000-kraven bedömts motsvara följande reduktioner för lätta lastfordon vid jämförelse med kraven närmast före (Mk3 1997): 20 % för kväveoxider, 65 % för kolväten, 40 % för kolmonoxid och 35 % för partiklar.

Dessutom gäller gränsvärdet 2,0 g/test för bensenmotorförsedda bilars avdunstningsutsläpp. Efterhand kommer grundkraven för personbilar och lätta lastfordon att inkludera kompletterande åtgärder av betydelse för att begränsa de verkliga utsläppen från bilar. Det gäller krav på inbyggda elektroniska felsökningssystem i avgasreningen (feldiagnosystem), begränsning av utsläpp vid start med kall temperatur (-7 grad C) och krav på förlängd hållbarhet hos avgasreningen (från 80 000 km till 100 000 km).